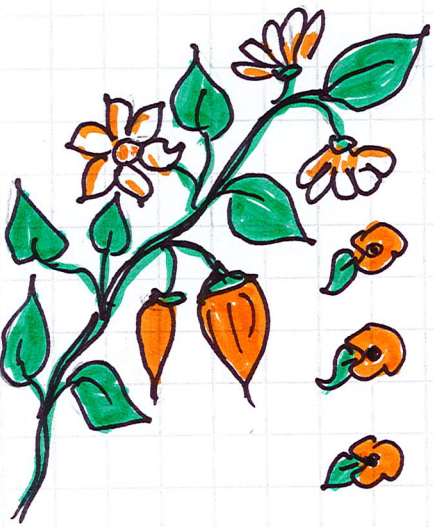
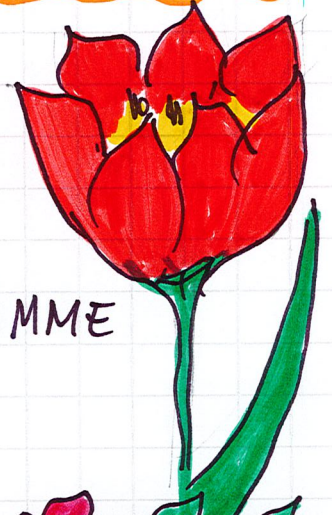

Kasvit, jotka muuttivat maailmaa!

🌸 KASVEJA ON KAIKKIALHA!
🌸 OLEMME TEKEMISISSÄ PÄIVITTÄIN ERI KASVIEN
JA KASVINOSIEN KANSSA
🌸 NE OVAT TUTTU JA HYVIN TAVAKKINEN
OSA YMPÄRÖIVÄÄ MAAILMAA JOSSA ELÄMME

🌸 SPÖMME KASVIKSIÄ, VIILJAA, HEDELMIÄ, YRTTEJÄ YM.

🌸 LUKKUESSA LUONNOSSA KOHTAAMME
KASVEJA JOKA PUOLELTA

🌸 KUOPSUTAMME PUOTARHASSA KASVIEN
YMPÄRÖIMÄNÄ

🌸 RAKENNAMME PUUSTA TARVE-ESINEITÄ

🌸 KASVIT OVAT TÄRKEITÄ
JOKAPÄIVÄISELLE
ELÄMÄLLEMME
🌸 HYÖDYNNÄMME
NIIKÄ
MONEKKA
TAVAKKA!

🌸 OLEN KÄYTTÄNYT
TIETOLÄHTEENÄ
BILL LAWS:N KIRJAA
50 KASVIA JOTKA
MUUTTIVAT
MAAILMAA!
SUOSITTELEN
LUETTAVAKSI!

"Mikä olisikaan suurempi ilo kuin katsoa maata,
jota kasvit verhoavat kuin kirjailtu vittoa,
johon on ommeltu itämaisia päärlyjä
ja jotka on koristeltu monenmoisin harvinaisin
ja kallisarvoisin jalokivin?" Johan Gerval, Herbal, 1597

MAAILMASSA KASVAA 250 000 - 300 000 KUKKAKASVIA

KASVIT OVAT AINA OIKEET ELÄVOITTÄMÄSSÄ IHMISTEN ELIN YMPÄRISTÖÄ

JOS MAAILMAN KAIKKI KASVIT LAKKAISIVAT OLEMASTA, ^{44!}
HUONOSY KÄVISI IHMISTEN. EMME NÄKISI HUOMISTA PÄIVÄÄ.

KASVIT OVAT MUOVANNEET HISTORIAAMME MERKITTÄVÄSTI
NIIDEN HENKITYS MAHDOLLISTAA ELÄMÄN MAAPALHOJA
NE IMEVÄT ITSEENSÄ HIILIDIOKSIDIA
JA TUOTTAVAT HAPPEA

KASVIT OVAT ASUTTANEET PLANEETTA 470 MILJONNAA VUOTTA
IHMISEN MENNEISYYS ON HUVIN LYHYT

KUVITELHAAN JOKAINEN VUOSISATA MINUUTIKSI

ROOMALAISET VALKOITIVAT EUROOPAN 20 MINUUTTA SITEN

KRISTINUSKO PERUSTETTUN ALKE VIIDESSÄTOISTA MINUUTISSA

VALKOIHOISET MUUTTIVAT AMERIKKAAN SIINÄ AJASSA JOSSA KEITÄT

KUPIN
KÄHU!

OLEMME HYÖDYNTÄNEET KASVEJA MONEKKA TAVALLA

- SAAMME MONEKLAISTA POLTTOAINETTA
SUURIN OSA RAVINNOSTA ON LÄHTÖISIN KASVEISTA
- SAAMME MONEKLAISTA SUOJAA, VAATTEITA,
PUURAKENTAMINEN
- LÄÄKETEOLLISUUS TARVITSEE KASVEJA
KASVIT VAIKUTTAVAT MAAN EROSION
SÄÄTELEE HIILIDIOKSIDIN JA HAPEN
MÄÄRÄÄ HENGITTÄESSÄMME
- FOSSILISET POLTTOAINEET, JOITA
KULUTAMME SURUTTOMASTI
- IHMINEN ON INNOSTUNUT RAKENTAMAAN
KASVITETEERKISIA PUUTARHOJA
- KULUTAMME OMAISUUKSIA OMIEN
KASVIPALSTOJEN JA PUUTARHOJEN
VILJELMISEEN JA HOITAMISEEN
- VOIMME NAUTTA KUPIKKEISEN KAHVIA
TAI TEETÄ PIRISTÄMÄÄN PÄIVÄÄ
JUHLISTAA MERKKIPÄIVÄÄ LABIKKISELLA
VIINIÄ
- OSTAA TAI SITOAA KUKKAKIMPPU JA
NAUTTA HAJUHERNEEN TAI
RUUSUN TUOKSUA
- JA PAJON MUUTA MISSÄ IHMINEN
ON HYÖDYNTÄNYT KASVEJA

IHMINEN ON VAHINGOITTANUT
ITSEÄÄN
KASVIEN HOITTTOMALLA
KÄYTÖLLÄ!

YHIPAINOINEN SUREE
PÄIVÄÄ, JOLKIN SOKERIA
VALMISTETTIN ENSIMMAISEN
KERRAN (SOKERIRUOKO)

ALKOHOLISTI VOI SYPTTÄÄ
ONGELMISTAAN OHRAA

SYÖPÄOSASTON POTILAS
SAATTAA PITÄÄ TUPAKKAA
SYPKKISENÄ TILAANSA!

HUUME RIIPUVAINEN VOI
SYPTTÄÄ KORAPENSAAN
LEHTIÄ SYPNA OMAAN
TILAANSA!

HAURAS MAAPALLO

 KASVIT OVAT MUUTTANEET MAAPALNON HISTORIAA JA MUUTTAVAT SITÄ MYÖS TULEVAISUUDESSA

 KASVIT OVAT TULEVAISUUS JA SIKSI NE OVAT EDELLEEN RATKAISEVASSA ASEMASSA MAAPALNON HOVIN VOINNISSA

 IHMINEN EI AJATTELE, KUINKA SE KOHTELEE KASVEJA JA SAMANLAISIA MAAPALLOA!

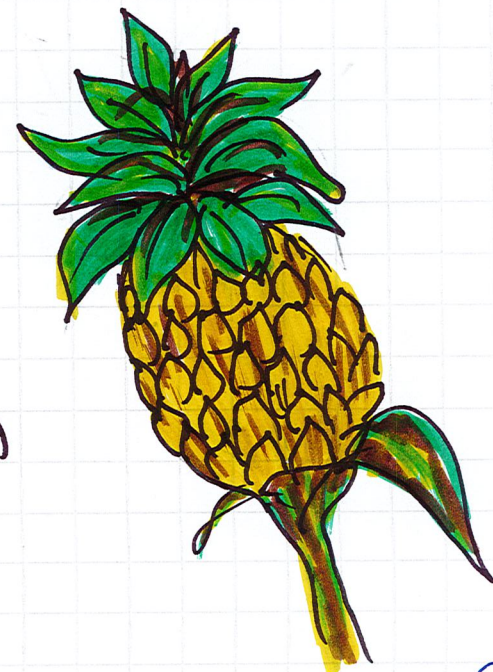
 FOSSILISIA POLYTOAINEITA KULUTTAMAKKA JA SADEMETSÄ (YHTEENSÄ METSIÄ) TUHOAMAKKA IHMINEN ON AHOITANUT MAAILMANLAAJUISEN KONTROLLOIMATTOMAN KOKKEEN, JOKA VÄÄJÄÄMÄTTÄ MUUTTAA ILMASTOA TULEVIEN SUKUPOLVIEN OSALTA.

 KASVIT OVAT SUURI TEKIJÄ NYKÄISESSÄ ILMASTONMUUTOKSEN YMPÄRISTÖDRAAMASSA KUTEN NE OVAT OLLEET LÄHI- JA KAUKAISEMMASSA MENNEISYYDESSÄ

 KASVIEN TUHOAMISESTA SEURAAVAT VAARAT VOIVAT VAIKUTTAA HISTORIAN KULKUUN PERUUTTAMATTOMASTI.

 TÄSSÄ LUENNOSSA ESIITTELEN MEILLE TUTTUJA KASVEJA, JOTKA OVAT VAIKUTTANEET IHMISEN HISTORIAN KULKUUN

KASVIT OVAT VAIKUTTANEET IHMISTEN ELÄMÄÄN TALOUDELLISESTI POLIITISESTI KULTTUURELLISESTI

SIPULI

SIPULI ON TUNNETTU LÖUNAIS-AASIASSA JO 5000 VUOTTA SITTEEN

ON VANHIMPJA KASVIKSIÄ (MUIJA herne, lehtisalaatti, purjosipuli)

ON LEVINNYT KAIKKIALHE MAAILMAAN

AIKANAAN KÄEOPSIN SUURTA PYRAMIDIÄ RAKENTANEET TYÖLÄISET SÖIVÄT

SIPULIA, VALKOSIPULIA JA PURJOA

EGYPTILÄINE N MUUMIO LASKEETTIA

HAUDANKEPOON SIPULI KÄSISSÄÄN

EGYPTISSÄ TOIMI SIPULIA PALKOVA LÄHKÖ

SIPULIHA USKOTTU OLEVAN MYSTISIÄ VOIMIA

VALKOSIPULI TORJUI VAMPYREJÄ

SIPULI VASEMMALLA KYLVELHÄ

KANNETTUNA PITI TAUDIT LOITOLHA

SIPULIN POLTTAMINEN TULESSA

KARKOTTI HUONON ONNEN!

SIPULISTA UNEKSIMINEN TOI HYVÄÄ ONNEA

SIPULIHA (JA MUIHAKIN KASVEILHA)

OLI MONIA NIMIÄ JA SIITÄ SYNTYI

MONENLAISTA SEKAANNUSTA

SYNTYI ERÄÄNLAINEN KASVI-

TIETEELLINEN KAAOS

CARL VON LINNE (1707-1778)

JA OPISELIJA TOVERI

PETER ARTEDIIN

YSTÄVYSTYIVÄT JA RUPESIVAT

YHDESSÄ LAATIMAAN

SUURISUUNTAISTA

SUUNNITELMAA LUOJAN

KAIKKIEN KASVIEN JA

LUONTOKAPPALEIDEN

LUOKITTELEMISEKSI

VON LINNE ANTOI KUH-

LEKIN KASVILLE KAK-

SIOSAISEN LATINAN-

KIELISEN NIMEN

SIPULIT

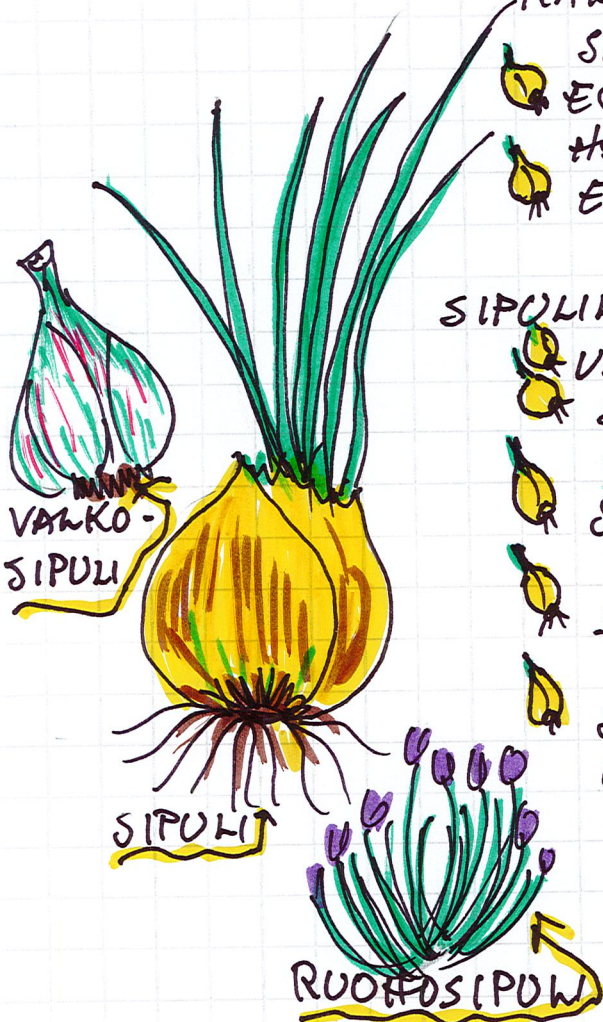
NE KUULUVAT ALLIUM-

SUVUN LAJEIHIN

PURJOSIPULI

VALKOSIPULI

RUOHOSIPULI YM.

ANANAS

ESPANJALAISET "LÖYSIVÄT" ANANAKSEN
SAAVUTTUVAAN AMERIKKAAN
SIITÄ TUH. MAAHANTUNKEUTUJILLE "PHTÄ"
SUURI HERKKU, KUIN SE OLI OLLUT
ANKUPERÄISASUKKAINHE

ANANAS KASVAA TROOPPISESSA ILMASTOSSA
HELPOSTI

VHREÄN RUUSUKKEEN VOI LANTAA (= ISTUTTAA)
MULTAAN KOMPOSTIIN, NIIN SIITÄ KASVAA
UUSI ANANAS (EI KESTÄ KYLMÄÄ!)

ANANAS ON KEVINNYT LÄMPIMILLE ALUEILLE
JA SIITÄ ON TUHUT TUOTTOISA KASVI

VILNUTYS UUSILLE KASVIHUONEILLE LISÄÄNTYI
1800 LUVUJHA

"KASVIHUONEMANIA" LISÄÄNTYI, KUN KANSAKUNNAT
ALKOIVAT KILPAILHA KOMEIMMAN

"TALVIPUUTARHAN" KUNNIASTA
1847 PARUSIIN PÖSTYTTETIIN
90mt PIIKÄ JA MELKEIN
3mt KORKEA KASVIHUONE

NEW YORKIIN PÖSTYTTETIIN
210mt PIIKÄ LASITALO
JOSSA OLI TILAA YHI
200 VINIKÖYNNÖRSEKKE

EUROOPASSA YRITETTUN VIL-
JELKÄ ANANASTA KAMINAN
LÄMMITTÄMISSÄ PUUVASSOISSA,
JOIDEN LATTIAKKE OHI KEVI-
TETTY PARASTA HEVOSEN-
KANTAA

ENSIMMÄISIÄ LASIHUONEITA
1700-LUVUJHA KUTSUTTIIN
"ANNANASHELLOIKSI" ENGLAN-
NISSA.

NIIDEN TETTÄVÄ OHI SUOJELLA
ARKOJA
EKSOOTTISIA
KASVEJA
TAVEN
KYLMPY-
DELTA!

ANANAS HEDELMA
MUODOSTUU
N. 100 PHTEEN
KASVANEESTA
KUKASTA

ON RUNSAASTI
MAKUA

SEKÄ A- JA C-VITAMIINIÄKIN

BAMBU MONIPUOLINEN

ON MAAILMAN NOPEAKAS-
VUISIN KASVI
ON VAIKUTTANUT ERITTÄIN MONIIN
ASIOIHIN

RAKENTAMISESTA TAITEeseen
SÖMÄPUIKOISTA LÄÄKKEISIIN

MAAILMASSA KASVAA YLI 1400 BAMBUA

NE SOPEUTUVAT ERILAISIIIN YMPÄRISTÖIHIN
MENESTYVÄT VUORIKKA, ETÄÄ ALANGOLLA
(EIVÄT PIDÄ EMÄKSISESTÄ MAAPERÄSTÄ,
KUIVASTA AUTOMAASTA, EIVÄTKÄ SUOMASTA!)

BAMBULEHDOT OLIVAT METSÄNOMISTAJILLE
HUOMATTAVA TULONLÄHDE JO 2000 VUOTTASITEN.

RUSIN LISÄKSI BAMBU OLI JA ON YHÄ MERKITTÄVÄ
KIINAN JA IDÄNHISTORIASSA

BAMBU OLI KIINAN YHTEISKUNNASSA NUN
HYÖDYLLINEN, ETÄÄ SE TOIMI HERRASMIHEN
KÄYTTÄYTYMISMÄLAINÄ

BAI JUYI (772-846) KIRJOITTI, ETÄÄ HERRAS-
MIHEN PITÄÄ OLLA AINA YHTÄ PYSTY JA
LUJA KUIN BAMBU

BAMBUN VARSIO ON ONTTO, JOTEN TÄYDELHISEN
HERRASMIHEN TULEE PITÄÄ MIELENSÄ AVOIMENA,
HYLÄTÄ ENNAKKOKUULOT JA KÄTKETTY AJATUKSET

ON KÄYTTÖYTTÄ USKOMATTOMAN
MONIIN TARKOITUKSIIN:

TUULIMYHLYIHIN SITROIHIN

NUOLIHIN KOREIHIN POLYDAINEISIIN

SÖMÄPUIKKOIHIN PILVENPIIR-
TÄJIEN RAKENNUSTELINEISIIN

LEVYSOITTIMEN NEULOIHIN

TUHKAN MUODOSSA KORUJEN
KILHOITAMISEEN JA PARIS-
TOJEN VALMISTAMISEEN

VAAKOIHIN LAMPUN

HEKKULAN KOIHIN RUUMIS-
ARKKUIHIN POKKUPÖRÖIHIN

PAPERIIN RUOKAAN

MATTOIHIN MYRKKYIHIN

ASTMALÄÄKKEISIIN

KAUNEUSVOITEISIIN

TEFFER TUOLEJA, JAKKAROITA

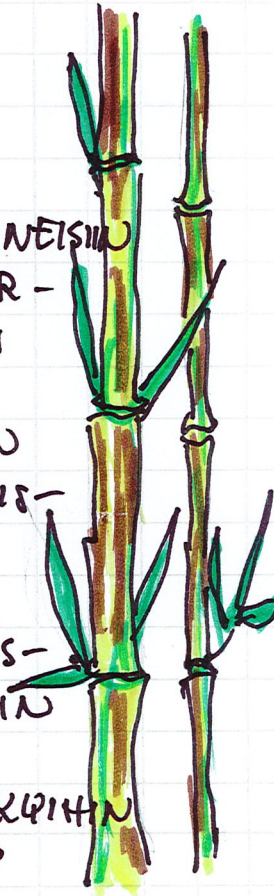
VUOTEITA KUNSIEN SUOJA-
KUORIA TEUTOJA KORUJA

OLUJA AKUPUNKTIONEULOJA

SATEEN SUOJIA TALOJA

PAVILJONKEJA LEMMEN-
LÄÄKKEITÄ BETONIN

VAHVISTAMISEEN YM.

LEHTIKAALI

ON KAIKKIEN KAALEN
ÄITI

KAALIA ON KASVATETTU PUUTARHOISSA JO VÄL 2500 VUOTTA

SITÄ OVAT KASVATTANEET ROOMAN KEISARISTA
PHÖPSVALTOJEN ENSIMMÄISIIN NAISIIN ELENOR ROOSENVELTIIN
JA AINA MICHELLE OBAMAAN SAAKKA

SÄILYKKE RUOAT OVAT SAANEET ALKUNSA KAALEISTA!

KASVATUS OLI HELPPOA

KOURALLISESTA VÄHÄPÄTISEN
NÄKOISIA SIEMENIÄ VOI KASVAA
SEÖMÄKELPOISIA JÄTTILÄISIÄ

VUONNA 2000 ALASKASSA KASVA-
TETTIIN 47,9 KILDIVEN KAAKI

MAAILMANENNÄTYSKAAKI, JOKA
KASVATETTIIN ETELÄ-WALESISSA
PAINOI 56,2 kg VUONNA 1989

VUOSIEN SAATOSSE TÄMÄ RAPEA-
LEHTINEN KASVIN VILHEISI-ISA
OLI KEHITTÄNYT KESKI-EUROOPASSA
JA VÄLIMEREN SEUDULLA
KELTIMEN AVUSTUKSELLE

LEHTIKAALI ON LEVINNYT MAAILMAN
USEIMPIIN KOLKKUN

SEKÄ MUUT KAAKIT OVAT HISTORIAN
AIKANA RUOKKINEET SUURIA MÄÄRIÄ
KANSALAISIA KAIKISSA ELÄMÄN
VAIHEISSA

• KAAKI ON POLYMORFI KASVI
ELI SE VOI KEHITYÄ ERI
MUOTOIHIN KUIN KAMELEONIT!

• LEHTIKAALISTA SAATAA TUHLA

• SAVONINKAAKI

• KYSSÄKAAKI

• RAPSI

• PARSAKAAKI

• KUKKAKAAKI Y.M.

• JOS JOTKIN NIISTÄ SAAVAT
RISTEYTYÄ KESKENAAN
TARPEEKSI PITKÄÄN
TUHOKSENA ON VÄLLEEN
LEHTIKAALI!

TEE

TEE ON MUUTTANUT HISTORIAN KULKUA
MONEN MOISESIN VUOSITUHANSIEN
SAATOSSA

TEEKANNUN SISÄLTÖ TUHOI
KIINAN KUHTTUURIN
ANTOI VAUHTIA YHDYSVALTOJEN
ITSENÄISTYMISELLE

ORJUUTTI SATOJA TUHANSSIA
IHMISIÄ KAAKKOIS-AASIASSA

TEE ON RAUHOITTAVA AINE

TEETÄ TARJOAVA PALVELIJATAR
OLI KUOTETTAVA HAHMO

JOKA TOI TEETÄ UUPUNEILLE
ILMAVALVOJILLE JA VÄSYNEILLE
PALOMIEHILLE LONDOON
POMMITUSTEN AIKANA

MAAILMAN TOISELLA PUOLELLA
GEISHATYTÖT POLVISTUIVAT
BAMBUSERMEN TAKANA VALMIS-
TAVUOESSAAN JÄRJESTÄMÄÄN
TEESE ROMINIAN MATKAAN
LÄHTEVILLE UPSEEREILLE

POHJOIS-AUSTRALIASSA SOTILAAT
PURISTIVAT PELTISIÄ MURKKEJAAN
ODOTTAESSAAN JOUKKOJEN KUJUTUS-
AVUKSEN LÄHTÖÄ SOTIMAAN!

INTIASTA KIINAAN ULOTTUVALLA
ALUEELLA LUONNOLLAISENA
KASVAVAN PIENEN JA VAATIMATTOMAN
TEEPENSAN, LEHDISTÄ ON
TEHTY TEETÄ YLI 4500 VUOTTA!

KEISARI SHE N NUNGIN SANOTAAN
KEKSINEEN TEEN JUOMAKSI
VUONNA 2737 EKR.

TEE TUOTIIN ENGLANTIIN
VUONNA 1657 JA SIELTÄ
SE LEVISI MUIHIN EUROOPAN
MAIHIN

VALINNANVARAA ON PAHJON
ERI TEELAAJUUSIA
ON VIHREÄÄ - VALKOISTA -
MUSTAA - KULTAISTA TEETÄ
SEKÄ JASMIINI-, KRYSANTEEMI-
JA MUITA MAKUTEETÄ!

TEEN SUURI-SUOSIO SAI
VÄÄRENTÄMÄLLE
LISÄTTIIN OUDOJA AINEITA
SAARNEN LEHTIÄ, JOTKA ON
KUPSETTU LAMPAANLANNASSA
RAUTA-VAIKUTUS GRAFIITTIA
POSLINISAVEA KURKUMAA
PREUSSIN SINISTÄ RIKKIKALKKIA

CHILI

= MEKSIKON INKAAAN IEN NAHUALT-KIELESTÄ JA TARKOITTA CAPENNEN-PIPPURIA

KUN MAUSTEIDEN KUNINKAAN MUSTAPIPPURIN

TOIMITUKSET KESKEYTYIVÄT EUROOPPAAN KONSTANTINOPOLIN VALKOITUKSEN AIKANA VUONNA 1453. SEURAUKSET JÄRKYTYIVÄT KOKO MAANOSAA JA OLI KOVA ISKU VÄLIMEREN VALTOIKKLE, TUTKIMUSMATT-KAIWIJAT LÄHETETTYIN LAIVOIKKA ETSIMÄÄN KORVIKEMTA TUNNETUSTA JA TUNTEMATTOMASTA MAAIKMASTA. VUONNA 1490 HE LÖYSIVÄT

"CHILIPIPPURIN!"

VILKIHEN PAPPRIKOIDE N ANKUKOM VUUTAA KARIBIAHHE

ASTEEEKIT VIWELIVÄT PAPPRIKOITA JA ARVOSTUAT NIDEN LÄÄKINNÄLHISTÄ JA KULINAARISIA ETUJA

PAPPRIKOITA KASVATETAAN NYKYAAN KAUPALLISESTI KAIKKIAHHA TROOPPISIKKA JA SUBTROOPPISESSA MAAIKMASSA, AMERIKASSA, KAUNOIKDÄSSÄ SEKÄ ITÄ- JA LÄNSI-AFRIKASSA

CHIHIN TULISUUDEN SYYNÄ ON

KAPSASIIINI-NIMINEN YHDISTE, JOKA ON KIIHTYNYT HEDELMÄN SIEMENIIN.

VAIKUTUKSIA ON MONIA MYÖS

KYVNELEITÄ KIRVOITAVA

KIELTÄ POHTTAVA

LASKEE VERENPAINEMTA

RENTOUTTAA LIHAKSIA

KIEVITTÄÄ NIVELTUKEHDUSTA

LEIKKAUKSEN JÄLKEISIA

Y.M. KIPUTILOJA

MEKSIKOSSA

HOIDETAAN

HAMMASKIPUA

NYKYAIKANA

1600-LUVUKKA ELÄNYT NICHOLAS CULPEPER DOKUMENTOI SATOJA LÄÄKE- YRITTEJÄ CHILIN VAIKUTUKSESTA MAINITTAKOON; IRROTTAA MUNVAISKIVIÄ, AUITTAA TURVOTUKSEE

LIEVENTÄÄ SYNNYTYSKIPUA, POISTAA PISAMIA, PARANTAA KÄÄRMEEN PUREMAN, VÄHENTÄÄ PAHANHAUJISTA HENGITVYSTÄ, PARANTAA HAMMASSÄRYN, AUITTAA "HYSTERIAAN JA MUIHIN NAISTEN TAUTEIHIN". Y.M.